

Samenwerken aan driftreducerende maatregelen in de land- en tuinbouw

Evaluatierapport Technische Commissie Techniekbeoordeling (TCT)

22-12-2020

Wageningen, 22 december 2020

Uitgevoerd door:

Léon Jansen, Harry Kager en Sanne Hooiveld

In opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Redactie en uitgave

Schuttelaar & Partners
Zeestraat 84
2518 AD Den Haag
Nederland

t +31 (0) 70 318 44 44

f +31 (0) 70 318 44 22

info@schuttelaar.nl

www.schuttelaar.nl

© 2020 Schuttelaar & Partners B.V.

Schuttelaar & Partners is onderdeel van de Healthy World Cooperation.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
2. Aanpak.....	5
3. Bevindingen en aanbevelingen	7
3.1 Het kader van de TCT	7
3.1.1 Doel van de TCT.....	7
3.1.2 Organisatorisch inbedding van de TCT.....	8
3.1.3 Juridisch kader van de TCT	8
3.2 Imago, status en functioneren van de TCT	9
3.2.1 Samenstelling TCT	11
3.3 Het meet- en beoordelingsproces	12
3.3.1 Het meetprotocol.....	12
3.3.2 Langdurige aanvraag- en beoordelingsprocessen	14
3.3.3 Afhankelijkheid van Wageningen University & Research.....	16
3.3.4 Internationale afstemming	17
3.3.5 Beoordelingsproces nieuwe aanvragen	18
3.3.6 Weerstand voor registratie driftreductieklasse	19
3.4 Communicatie van de resultaten	19
3.4.1 DRT- en DRD-lijsten.....	20
4. Conclusies	22
Bijlage 1. Bijvangst	23
Bijlage 2. Namen deelnemers.....	24

1. Inleiding

De Nederlandse land- en tuinbouw (waaronder de sierteelt) gebruikt gewasbeschermingsmiddelen om de productie van plantaardige producten te beschermen. Spuittechnieken en spuitdoppen zijn belangrijk voor het zorgvuldig aanwenden van gewasbeschermingsmiddelen. De drift van het middel wordt bepaald door de gebruikte spuittechniek en spuitdoppen, naast andere factoren zoals het weer en de gebruikte druk. Drift staat hier voor een proces waarbij het middel meegevoerd wordt door de wind of een andere luchtstroom.

Om het milieu, de gebruiker van een spuittechniek en de omwonenden te beschermen zijn er eisen gesteld aan het beperken van de drift. Om de beoogde driftreductie bij het toepassen van een middel te behalen, dient de reductie van een spuittechniek of van de spuitdoppen te worden vastgesteld. Hiervoor zijn specifieke meetprotocollen vastgesteld, alsmede een protocol hoe de verzamelde informatie kan worden ingediend en beoordeeld. De Technische Commissie Techniekbeoordeling (TCT) beoordeelt uiteindelijk de ingediende meetgegevens voor het vaststellen van de driftreductie van een spuittechniek of spuitdop.

In de TCT participeren belanghebbende organisaties (de Unie van Waterschappen, LTO Nederland, brancheorganisatie Fedecom, een wetenschappelijke onderzoeksinstituting, de NVWA en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat)¹. Het voorzitterschap berust bij een vertegenwoordiger van de Unie van Waterschappen. Rijkswaterstaat vervult in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat het secretariaat.

Probleemstelling

De TCT is 17 jaar geleden ingesteld. Het kader waarin de TCT werkt is in deze periode bijna niet veranderd. Doordat het Activiteitenbesluit milieubeheer op 1 januari 2018 werd aangepast, trad er echter een verschuiving op in de beoordeling die door de TCT wordt uitgevoerd. Doordat in het gewijzigde Activiteitenbesluit de specifieke maatregelpakketten werden vervangen door een generiek doelvoorschrift voor driftreductie, werden namelijk door de TCT niet langer maatregelpakketten beoordeeld. Tegenwoordig wordt er een beoordeling gedaan voor de indeling van spuittechnieken en spuitdoppen in driftreductieclassen. De TCT-lijst met driftarme spuitdoppen en alternatieve spuittechnieken is daarom vervangen door de lijsten van drift reducerende spuittechnieken (DRT-lijst) en drift reducerende spuitdoppen (DRD-lijst).

De eisen die aan de reductie worden gesteld en de gebruikte spuittechnieken zijn de laatste jaren specifieker en complexer geworden. Dit vraagt om een actualisatie van de kaders waarbinnen de TCT werkt en van de gehanteerde werkwijze. Hiertoe moeten de ervaringen over de processen en het werk van de TCT worden geïnventariseerd bij zowel de TCT als bij de belangrijkste stakeholders. Dit rapport bevat de informatie en adviezen uit deze inventarisatie.

¹ Beoordelingssystematiek emissie reducerende maatregelen open teelt, versie 15 december 2017.

2. Aanpak

Om een zo breed mogelijke inventarisatie uit te voeren van de Technische Commissie Techniekbeoordeling (TCT) is eerst een begeleidingscommissie geformeerd met vertegenwoordigers van de betrokken partijen. In overleg met deze begeleidingscommissie een aanpak gekozen die bestaat uit zeven verschillende onderdelen:

1. Deskstudie inzake de kaders, status, taken en processen van de TCT;
2. Interviews met de voorzitter en de secretaris van de TCT;
3. Een evaluatieworkshop met de TCT leden;
4. Selectie van stakeholders voor de evaluatieworkshops;
5. Vier evaluatieworkshops voor geselecteerde stakeholders;
6. Interviews met relevante personen die met vergelijkbare issues te maken hebben;
7. Resultaten categoriseren en het opstellen van een rapportage met de bevindingen en adviezen per onderdeel.

Deskstudie

Allereerst is er een deskresearch uitgevoerd om in beeld te krijgen wat de taken van de TCT zijn, welke processen bij de TCT spelen, binnen welke (juridische) kaders de TCT opereert en hoe de beoordelingssystematiek is opgezet. Deze deskstudie is de basis voor het vervolg van de evaluatie.

Interviews met de voorzitter en secretaris van de TCT

De resultaten uit de deskresearch zijn voorgelegd in aparte interviews aan de voorzitter en secretaris van de TCT. De voorzitter en de secretaris hebben daarbij de aangedragen punten verder toegelicht en extra aandachtspunten aangegeven voor het vervolg van de evaluatie.

Evaluatieworkshop met de TCT leden

Voordat we een externe evaluatie uitvoerden door de stakeholders van de TCT te raadplegen, is er eerst een interne evaluatie uitgevoerd. Tijdens de interne evaluatie evalueerde de TCT zichzelf en de processen waarbij het betrokken is. Er is hiervoor een workshop georganiseerd voor de interne evaluatie, waarbij alle leden van de TCT aanwezig waren. Op hoofdlijnen zijn het kader, de status, het aanvraag- en beoordelingsproces en de communicatie van de resultaten geëvalueerd. Deelnemers aan de workshop hebben punten kunnen aandragen die goed gaan en moeten worden behouden en punten waar nog verbetering nodig is. Bij de aangedragen punten is aan de rest van de commissieleden gevraagd of ze het punt herkennen en/of ze nog aanvullingen hebben. Na afloop van de workshop zijn de genoemde punten gecategoriseerd en is er een kort verslag geschreven.

Selectie stakeholders voor evaluatieworkshops

Voor de externe evaluatie hebben we met behulp van de TCT-leden en de leden van de begeleidingscommissie vier groepen stakeholders geïdentificeerd die te maken hebben met de TCT:

1. Indieneren van nieuwe spuittechnieken en spuitdoppen
2. Adviseurs die gebruik maken van de DRT- en DRD-Lijsten
3. Beleidsmedewerkers actief op het gebied van waterkwaliteit en de plantaardige sectoren
4. Handhavers van de waterschappen en de NVWA

Voor elk van de vier stakeholdergroepen is een aparte evaluatieworkshop georganiseerd. Voor de vier evaluatieworkshops hebben we in samenwerking met de

TCT-leden en de begeleidingscommissie een lijst namen opgesteld van potentiële deelnemers. Alle potentiële deelnemers hebben van ons een uitnodiging ontvangen voor één van de vier evaluatie-workshops.

Vier evaluatieworkshops voor stakeholders

Er zijn dus vier evaluatieworkshops voor stakeholders georganiseerd. Elke workshop is gericht op een groep stakeholders van de TCT: Indiërs, adviseurs die gebruik maken van de DRT- en DRD-lijsten, beleidsmedewerkers en handhavers. Bij iedere workshop waren steeds minimaal 4 deelnemers aanwezig. Waar nodig werd vooraf of achteraf telefonisch contact opgenomen met een deelnemer die niet aanwezig kon zijn. Deelnemers van de workshops is ook de mogelijkheid geboden om schriftelijk feedback te geven, mochten zij niet aanwezig kunnen zijn bij de workshop of punten vergeten zijn te noemen. Na afloop van iedere workshop zijn de genoemde punten gecategoriseerd en is er een kort verslag geschreven.

Naast de vier evaluatieworkshops is ook gesproken met de onderzoeker van Wageningen University & Research die verantwoordelijk is voor het uitvoeren van het driftonderzoek.

Interviews met andere relevante personen

Na de evaluatieworkshops voor stakeholders spraken we ook personen die in hun werk met vergelijkbare processen te maken hebben als de TCT. Aan de hand van de belangrijkste feedback uit de evaluatieworkshops hebben we personen geselecteerd die vanuit een ander werkveld input kunnen leveren over hoe het feedbackpunt aangepakt kan worden. De selectie van de personen is afgestemd met de begeleidingscommissie.

Resultaten evaluatieworkshops en interviews categoriseren en verslaglegging

De bevindingen uit de evaluatieworkshops, de interviews en de schriftelijk toegezonden feedback punten zijn gebundeld in dit rapport. De feedback punten worden toegelicht en mogelijke oplossingen worden beschreven. Alle deelnemers aan workshops en geïnterviewde personen gaven aan het erg te waarderen dat ze uitgenodigd zijn om hun feedback te geven en waren graag bereid input te geven voor de evaluatie van de TCT.

3. Bevindingen en aanbevelingen

De bevindingen uit de evaluatiewerkshops, de interviews en de schriftelijke feedback hebben we samengevoegd in vier onderwerpen: (1) Het kader van de TCT, (2) de status van de TCT, (3) het aanvraag- en beoordelingsproces en (4) de communicatie van resultaten. De verschillende onderwerpen zijn opgedeeld in deelonderwerpen. Ieder deelonderwerp wordt afgesloten met een korte aanbeveling.

3.1 Het kader van de TCT

3.1.1 Doel van de TCT

De TCT is in 2003 opgericht door de Commissie Integraal Waterbeheer (CIW) met als doel te komen tot een uniforme beoordeling van alternatieve maatregelpakketten² (dat wil zeggen een teeltvrije zone in combinatie met een spuittechniek), en hierover advies uit te brengen naar de waterbeheerder. In het kader van artikel 1.8 van het Activiteitenbesluit³ kan een gebruiker toestemming vragen voor het gebruik van een alternatief maatregelpakket. Door de wijziging van het Activiteitenbesluit die op 1 januari 2018 van kracht is geworden, trad een verschuiving op in de beoordeling die door de TCT wordt uitgevoerd. Doordat in het gewijzigde Activiteitenbesluit de specifieke maatregelpakketten zijn vervangen door een generiek doelvoorschrift voor driftreductie, worden door de TCT niet langer maatregelpakketten beoordeeld, maar wordt voortaan een beoordeling voor de indeling van spuittechnieken en spuitdoppen in driftreductieclassen uitgevoerd. De TCT-lijst met driftarme spuitdoppen en alternatieve spuittechnieken is daarom vervangen door de DRT- en DRD-lijsten.

Het Activiteitenbesluit milieubeheer stelt eisen aan de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen in de open teelt. In het besluit staat dat een spuittechniek moet worden toegepast die de drift met ten minste 75% dan wel 90% reduceert ten opzichte van een vastgestelde referentietechniek. De referentietechnieken staan in artikel 3.82 van de ministeriële regeling Activiteitenregeling Milieubeheer⁴. Om de driftreductie aan te tonen is een speciaal meetprotocol opgesteld voor zowel spuittechnieken⁵ als spuitdoppen⁶. Het meetprotocol geeft aan hoe driftreductie gemeten moet worden bij verschillende (bedrijfs-)omstandigheden. Bij elke spuittechniek moet een verklaring aanwezig zijn dat driftreductie is vastgesteld. Degene die gewasbeschermingsmiddelen gebruikt moet aantonen dat zijn of haar toepassing overeenkomt met de omstandigheden waaronder de spuittechniek is onderzocht. Dit kunnen zij doen door aan te tonen dat de spuittechniek/-dop die zij gebruiken op de DRT- en DRD-lijst⁷ staat of moet op andere manier worden aangetoond. Bijvoorbeeld met de systeembeschrijving van de spuittechniek of de gebruiksaanwijzing die de producent heeft opgesteld.

Beleidsmatig vervult de TCT een kleine maar centrale rol in het realiseren van driftreductie van gewasbeschermingsmiddelen. De TCT faciliteert namelijk het

² Bron: <https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/emissiebeheer/agrarisch/open-teelt/tct/>

³ Bron: <https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/emissiebeheer/agrarisch/open-teelt/tct/>

⁴ Bron: Staatscourant nr 60505, 28 november 2017 (https://wetten.overheid.nl/BWBR0022830/2020-07-08/#Hoofdstuk3_Afdeling3.5_Paragraaf3.5.2_Artikel3.82)

⁵ Ministerie van Infrastructuur en Milieu in afstemming met Bestuurlijk Overleg Open Teelt (BOOT), 1 juli 20017, Meetprotocol voor het vaststellen van de driftreductie van neerwaartse en op- en zijwaartse spuittechnieken (te downloaden op:

<https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/emissiebeheer/agrarisch/open-teelt/driftreducerende/>)

⁶ Ministerie van Infrastructuur en Milieu in afstemming met Bestuurlijk Overleg Open Teelt (BOOT), 1 juli 20017, Meetprotocol voor het vaststellen van de driftreductie van spuitdoppen voor neerwaartse en op- en zijwaartse bespuiting (te downloaden op:

<https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/emissiebeheer/agrarisch/open-teelt/driftreducerende/>)

⁷ <https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/emissiebeheer/agrarisch/open-teelt/driftreducerende/>

bevoegd gezag met het beoordelen van de driftreductie van spuitdoppen en -technieken en het plaatsen ervan op de DRD- en DRT-lijst. Het nut van de commissie wordt in het algemeen erkend en het doel wordt onderschreven. Ook bij de handhaving en de advisering spelen de producten van de TCT (de DRD- en DRT-lijsten) een centrale rol. Daarnaast worden referenties naar driftreducties gebruikt bij sommige toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen. Voor het vaststellen van driftreductie van nieuwe spuittechnieken, die niet onder de huidige protocollen vallen, wordt het door eenieder logisch geacht dat deze door dezelfde commissie worden beoordeeld.

3.1.2 Organisatorisch inbedding van de TCT

De TCT viel, ten tijde van de oprichting, onder de Commissie Integraal Waterbeheer (werkgroep 4) (CIW4). CIW4 is in 2004 overgegaan in het Landelijke Bestuurlijk Overleg Water (LBOW). Op dit moment valt de TCT niet meer onder LBOW, maar onder het Bestuurlijk Overleg Open Teelten en Veehouderij (BOOT)⁸. Het BOOT valt onder de Stuurgroep Water. De Stuurgroep Water is een bestuurlijk overleg dat de Minister van Infrastructuur en Waterstaat voert met bestuurders van de Waterschappen, Provincies, Gemeenten en Drinkwaterbedrijven. In de praktijk worden zaken met betrekking tot beoordeling van drift eerst in het BOOT besproken en vervolgens aan de Stuurgroep Water ter besluitvorming voorgelegd. Het is niet gedocumenteerd of de verantwoordelijkheden van CIW4 ten aanzien van de TCT over zijn gegaan naar LBOW en later naar de Stuurgroep Water.

Het is onduidelijk aan wie de TCT verantwoording moet afleggen over haar werk. De leden van de TCT worden door hun achterliggende organisaties ter beschikking gesteld voor het uitvoeren van activiteiten voor de TCT. De TCT brengt dus bijvoorbeeld niet jaarlijks verslag uit aan het BOOT of de Stuurgroep Water over de uitgevoerde werkzaamheden. Voor buitenstaanders is ook de onderlinge verhouding met het Ctgb onduidelijk. Dit is naar voren gekomen in de georganiseerde evaluatiewerkshops.

Aanbeveling

- a) We adviseren om de TCT een duidelijke inbedding te geven in de bestaande structuren. Onze aanbeveling is om de doelen, taken en samenstelling van de TCT te formaliseren door deze zaken te laten accorderen door de Stuurgroep Water. Vervolgens kan de TCT jaarlijks over de uitgevoerde taken rapporteren aan de stuurgroep. De partijen in de stuurgroep worden hiermee gecommiteerd aan een goede uitvoering van de taken van de TCT.

3.1.3 Juridisch kader van de TCT

Vanuit historisch oogpunt lijkt de TCT momenteel verankerd te zijn in het BOOT en in Stuurgroep Water. Dit is echter, zover onze informatie strekt, niet als dusdanig vastgelegd. Wel wordt in verschillende ministeriële stukken verwezen naar de TCT en naar de door haar geproduceerde DRD- en DRT-lijsten (zie 3.1.1).

Voor de geïnterviewde stakeholders is het onduidelijk wat het juridisch kader is van de TCT. Duidelijk is dat de TCT en de DRD- en DRT-lijsten onderdeel uitmaken van de regelgevingen om driftreductie te beperken. Adviseurs en handhavers maken ook gebruik van deze middelen. Voor indieners van spuittechnieken, adviseurs en handhavers is de juridische status echter niet duidelijk. Dit wordt ook niet expliciet vermeld op de site van helpdeskwater.nl. Hierdoor bestaat er onduidelijkheid over wie de verantwoording draagt over de TCT en de genomen besluiten. Is de commissie zelf (juridisch) verantwoordelijk voor de indelingen die zij vaststellen, of valt de commissie

⁸ Bron: Beoordelingssystematiek emissiereducerende maatregelen open teelt, versie 15 december 2017.

onder de verantwoording van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat? En zijn de commissieleden persoonlijk aansprakelijk of wordt dit gedekt door de organisaties die zij vertegenwoordigen in de TCT?

Wel is duidelijk vastgelegd in wet- en regelgeving dat het gevoegd gezag (waterschappen en NVWA) kan controleren op het juiste gebruik van de spuittechniek/-dop en dat de gebruiker van de spuittechniek/-dop moet kunnen aantonen dat hij/zij met voldoende driftreductie spuit.

Het is niet duidelijk of, en zo ja bij wie, indieners van spuittechnieken of spuitdoppen bezwaar of beroep kunnen aantekenen tegen de indeling van de TCT in een driftreductieklasse. Tot slot is het onduidelijk of de TCT valt onder de Wet Openbaarheid van Bestuur. De TCT lijkt een gemengd samengestelde adviescommissie conform artikel 1e van deze wet. Dit zou ook betekenen dat de TCT te maken kan krijgen met WOB-verzoeken. In artikel 11 van de Wet Openbaarheid van Bestuur staat ook dat het geregeld kan worden of persoonlijke beleidsopvattingen bij een WOB-verzoek moeten worden gedeeld.

Aanbeveling

- b) Het opschrijven en vastleggen van taken, verantwoordelijkheden en samenstelling van de TCT in een memo voor vaststelling door de Stuurgroep Water kan duidelijkheid scheppen voor TCT-leden en stakeholders van de TCT. De TCT wordt dan in feite formeel vastgesteld door bestuursorganen in de Stuurgroep Water. Aanbeveling is om in de memo ook op te nemen in hoeverre persoonlijke beleidsopvattingen worden gedeeld bij een eventueel WOB-verzoek (zie artikel 11 lid 3 in de Wet Openbaarheid van Bestuur). Dit sluit aan bij aanbeveling a.
- c) Benoem expliciet dat de TCT valt onder de Stuurgroep Water (en de partijen/bestuursorganen die hierin participeren) bij de communicatie over de TCT, dit kan bijvoorbeeld op de website van helpdeskwater.nl.
- d) Benoem mogelijkheden tot het aantekenen van bezwaar en/of beroep tegen het advies of besluit van de TCT.

3.2 Imago, status en functioneren van de TCT

De TCT komt in principe vier keer per jaar bij elkaar, of indien nodig vaker, om aanvragen van leveranciers te beoordelen. Deze vergaderingen worden door alle leden van de commissie als zeer constructief ervaren. Dit zorgt er mede voor dat de uiteindelijke besluiten over de aanvragen unaniem genomen kunnen worden. Ook de brede vertegenwoordiging van overheid en de land- en tuinbouw wordt als zeer positief ervaren. De flexibiliteit van de TCT wordt extern zeer gewaardeerd en er is sprake van een goede verstandhouding en onderling vertrouwen. Het omschakelen van fysieke bijeenkomsten naar online bijeenkomsten vanwege de situatie omtrent Covid-19 verliep overigens ook soepel. De online vergaderingen zijn efficiënt gebleven en staan de besluitvorming niet in de weg. Er worden nu meer dan de geplande zes bijeenkomsten online gehouden (in 2020 elf vergaderingen). De bereikbaarheid van de TCT om te overleggen met indieners van spuittechnieken en de bereikbaarheid van de TCT wordt erg gewaardeerd.

De laatste vijf jaar kwamen ongeveer tien aanvragen per jaar binnen. Het merendeel werd in twee tot zes weken afgehandeld. Dit waren vaak aanvragen voor spuitdoppen. Andere aanvragen blijven langer onder behandeling, variërend van twee maanden tot meer dan een jaar. Hieronder vallen vaak spuittechnieken die niet met het bestaande

protocol zijn te bemeten en waarbij meerdere vragen door de TCT worden gevraagd en door indieners moeten worden behandeld. Naast het aantal aanvragen (2019: 12 aanvragen, 2020: 16 aanvragen) stijgt ook het aantal vragen wat aan de TCT wordt gesteld buiten de aanvragen om. Afgelopen twee jaren waren dat er 15 en 20. Zowel wat betreft het aantal aanvragen, als het aantal extra vragen ziet de commissie een stijgende trend.

Bij complexe aanvragen komt de TCT soms moeilijk tot een advies. Dit speelt zeker een rol wanneer bij een spuittechniek het meetplan afwijkt van het meetprotocol. De TCT kan besluiten om bepaalde afwijkingen van het meetprotocol te accepteren, het is echter niet duidelijk hoever het meetplan mag afwijken. De TCT leden weten niet dat zij bij het de Stuurgroep Water terecht kunnen voor (bestuurlijke) vragen of als zij niet uit de beoordeling komen door vragen over het mandaat. Zij ervaren nu dat ze problemen met betrekking tot afwijkingen van het meetplan ten opzichte van het meetprotocol zelf moeten oplossen, maar twifelen dan hoever ze hierin kunnen gaan. Dit speelt bij zowel het goedkeuren van afwijkingen in een voorgelegd meetplan ten opzichte van het meetprotocol, als het vaststellen van nieuwe protocollen voor nieuwe spuittechnieken.

Uit de gesprekken met de verschillende stakeholders blijkt dat de taakomschrijving van de TCT niet helder is. Bij de indieners, gebruikers en handhavers heerst de opvatting dat de TCT zich ook bezighoudt met het maken van beleid, dat ze betrokken zijn bij het uitvoeren van de onderzoeken van spuittechnieken en dat ze ook invloed hebben op de handhaving. Omdat de TCT volgens deze stakeholders zoveel taken heeft, heerst het gevoel dat de TCT veel invloed heeft op het gebied van gewasbescherming. Dit zorgt er niet alleen voor dat de TCT veel vragen krijgt over taken die zij niet uitvoeren, maar ook dat ze kritiek krijgen op taken die zij niet uitvoeren. Het imago van de TCT is vooral bij de agrarische ondernemers niet positief, dit komt mede omdat ze niet op de hoogte zijn van de exacte rol van de TCT.

De TCT faciliteert het bevoegd gezag bij de beoordeling van driftreductie onderzoeken van nieuwe spuittechnieken. Vooral vanuit de groep van indieners en gebruikers van DRD/DRT-lijsten is regelmatig de opmerking gekomen dat zij vinden dat de TCT zich vooral bezighoudt met het strak naleven van wet- en regelgeving en dat ze weinig gericht zijn op praktijksituaties. Zo stonden er recentelijk nog spuitdoppen op de DRD-lijst die alleen gebruikt mogen worden bij een druk van 1 bar, waarmee in de praktijk nooit gespoten wordt. Ondernemers die deze spuitdoppen bezitten, kunnen ze dus in de praktijk niet gebruiken. Bovendien werden ze in de praktijk waarschijnlijk wel gebruikt met een landbouwkundig gangbare hogere spuitdruk, waardoor de drift hoger is. Aanvragers leggen dus soms iets ter beoordeling voor dat niet praktisch is. De TCT zou dan wellicht over de bevoegdheid moeten beschikken om dit soort aanvragen niet in behandeling te nemen. Daarnaast vinden vooral indieners en gebruikers van DRD-/DRT-lijsten dat de TCT meer flexibel moet kunnen omgaan met de regels om zo sneller nieuwe spuittechnieken op de lijsten te krijgen. Het betreft hier dus de acceptatie van meetplannen die afwijken van het meetprotocol. Tot slot wordt opgemerkt dat de handhavers geen zicht hebben op het feit of de spuittechnieken zijn aangepast en niet meer overeenkomen met de getoetste spuittechniek.

Aanbeveling

- e) Het publiceren van de verantwoordelijkheden en taken van de TCT op een website geeft meer duidelijkheid aan stakeholders waar de TCT wel of niet voor verantwoordelijk is. Dit kan het imago van de TCT verbeteren. Dit sluit aan bij aanbeveling c.

- f) De Stuurgroep Water geeft de TCT de bevoegdheid om in de toetsing ook de praktische toepasbaarheid mee te nemen. De TCT kan dan een rapport afkeuren, wanneer er grote twijfels zijn over de praktische toepasbaarheid.
- g) De TCT kan in het meetprotocol een duidelijk overzicht maken van de aspecten waarop een nieuwe spuittechniek of spuitdop wordt getoetst. Dit schept duidelijkheid naar de indiener en geeft houvast bij de beoordeling van spuittechnieken en spuitdoppen.
- h) De TCT wordt aangespoord de positieve werksfeer en goede samenwerking vasthouden. Tevens is het belangrijk om de flexibiliteit vast te houden om vragen van indieners en gebruikers van de DRD/DRT-lijsten te beantwoorden.

3.2.1 Samenstelling TCT

Voordat de TCT werd opgericht, was het beoordelen van driftonderzoeken een taak van de Waterschappen. Met het oprichten van de TCT kwam de taak van het beoordelen van de onderzoeken terecht bij vertegenwoordigers van verschillende stakeholders. Er is toen vastgesteld welke partijen vertegenwoordigd moeten zijn in de TCT, te weten: de Unie van Waterschappen, LTO Nederland, Brancheorganisatie Fedecom, een wetenschappelijke onderzoeksinstelling, de NVWA, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat⁹ (voorheen Ministerie van Infrastructuur en Milieu). Het is in feite een voorbeeld van samenwerking tussen bedrijfsleven en overheden.

Het voorzitterschap wordt ingevuld door de Unie van Waterschappen, waarbij het secretariaat wordt ingevuld door Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Daarnaast zitten er op dit moment twee leden in de TCT vanuit de waterschappen, één lid namens Fedecom, één lid namens LTO, één lid vanuit de NVWA, één lid met een wetenschappelijk achtergrond (voormalig werknemer van Wageningen University & Research) en een notulist vanuit Rijkswaterstaat. Er zijn nog twee agendaleden vanuit het Ctgb.

Omdat de TCT werd opgericht om werkzaamheden van de Waterschappen over te nemen, is toentertijd besloten dat er vanuit de Unie van Waterschappen drie leden worden afgevaardigd voor de TCT. De andere organisaties zijn vertegenwoordigd met één lid. Met het oog op het belang van de indeling van spuittechnieken en spuitdoppen in reductieclassen voor de spuittechniek producerende sector en voor de agrarische sector, is het de vraag of deze ruime vertegenwoordiging van de waterschappen nog wenselijk is.

De huidige samenstelling van de commissie is gebaseerd op een vastgestelde vertegenwoordiging. Leden worden gevraagd omdat er vanuit de vastgestelde vertegenwoordigende partijen een vertegenwoordiger aanwezig moet zijn, niet vanwege de expertise van het lid. Leden van de commissie zijn dientengevolge niet allemaal experts op het gebied van driftreductie. Uiteraard doen zij wel kennis en ervaring op door de jaren heen. Het opstellen van functieprofielen voor de leden van de TCT werd in de TCT-workshop gesuggereerd. Ook gezien de nieuwe technische ontwikkelingen kan het zo zijn dat de huidige leden van de TCT niet de specifieke kennis bezitten om onderzoeksrapporten en het meetplan goed te beoordelen. In de samenstelling van de TCT en met eventuele inhuur van externe adviseurs zou hierop kunnen worden ingespeeld. De TCT heeft nu echter geen financiële ruimte voor de inhuur van externe adviseurs.

⁹ Beoordelingssystematiek emissiereducerende maatregelen open teelt, versie 15 december 2017

Aanbevelingen

- i) Bij de vaststelling van doelen, taken en samenstelling van de TCT kan de Stuurgroep Water de samenstelling van de TCT bestendigen of heroverwegen (bijvoorbeeld minder vertegenwoordigers van waterschappen in de TCT).
- j) De Stuurgroep Water kan, met voorwerk vanuit de TCT, functieprofielen vaststellen voor toekomstige TCT leden om zo in te spelen op de ontwikkelingen en benodigde expertise voor de beoordeling van nieuwe spuittechnieken en spuitdoppen. Een functieprofiel zorgt ook voor duidelijkheid naar het nieuwe lid over wat er van hem/haar verwacht wordt binnen het werk van de TCT.
- k) Formaliseer de aanwijzing van TCT-leden uit hun organisatie en de benoeming door de Stuurgroep Water.
- l) De Stuurgroep Water kan, desgevraagd door de TCT, extra budget beschikbaar stellen voor de inhuur van externe adviseurs die de TCT kunnen bijstaan bij beoordelingen van spuittechnieken/-doppen waarvoor niet de benodigde expertise in de TCT aanwezig is.

3.3 Het meet- en beoordelingsproces

3.3.1 Het meetprotocol

Het meten van nieuwe spuitdoppen ten behoeve van een aanvraag voor de DRD-lijst gaat over het algemeen zonder problemen. Het protocol is duidelijk en de metingen worden relatief snel uitgevoerd. Voor de spuittechnieken die vallen binnen het meetprotocol zijn er ook weinig problemen met betrekking tot het meetprotocol en kunnen de metingen goed worden uitgevoerd. Echter als aanvragers een spuittechniek willen laten meten die niet valt binnen het protocol is dit lastig.

Voor nieuwere spuittechnieken is het onduidelijk aan welke eisen het onderzoek moet voldoen. Dit zal in de toekomst met nieuwe spuittechnieken en combinaties met spuitdoppen vaker voorkomen. Als een meetplan voor een spuittechniek marginaal van het meetprotocol afwijkt, dan voert Wageningen University & Research nu naar eigen inzicht de, in hun ogen, meest geschikte onderzoeken uit. Dit naar eigen inzicht gedane onderzoek worden echter niet altijd geaccepteerd door de TCT. Dit kan leiden tot een verzoek voor aanvullend onderzoek. Een dergelijk geval leidt tot een langere aanvraagperiode en wordt niet als positief ervaren door de aanvrager van een nieuwe spuittechniek. Spuittechnieken waarvan het meetplan extreem afwijken van het meetprotocol, bijvoorbeeld volume reductie-sputen of spuittechnieken die op-, neer- en zijwaarts spuiten, kunnen op dit moment eigenlijk niet gemeten worden met de huidige protocollen. Hierdoor kunnen ze ook niet worden beoordeeld door de TCT en dientengevolge niet op de DRT-lijst worden geplaatst. Indieners en adviseurs vinden dat de TCT zich juist moet inzetten om innovaties te stimuleren. De TCT zou volgens deze stakeholders met de ontwikkelingen mee moeten gaan en een meetprotocol voor deze innovatieve spuittechnieken moeten opstellen.

De TCT worstelt met de vraag in welke mate zij afwijkingen in een meetplan ten opzichte van het meetprotocol mag accepteren. Het is namelijk niet vastgelegd bij welke aanpassingen er gesproken moet worden van een nieuw meetprotocol en wie dan verantwoordelijk is voor het opstellen van een nieuw meetprotocol voor nieuwe spuittechnieken. In het beoordelingsprotocol zou een passage opgenomen kunnen worden hoe de TCT om moet gaan met spuittechnieken die niet met de bestaande meetprotocollen beoordeeld kunnen worden. Daarnaast zou een oplossing gevonden

moeten worden hoe op een snelle wijze een meetprotocol voor een nieuwe spuittechniek kan worden vastgesteld.

Een ander aspect is dat nieuwe onderzoeksmethoden een rol kunnen krijgen voor het vaststellen van de driftreductie. Een mogelijkheid zou kunnen zijn dat modellering van drift, zoals bijvoorbeeld de Universiteit van Leuven doet, een waardevolle toevoeging kan zijn aan het protocol en dat dit eventuele veldproeven kan vervangen. Deze werkwijze zal dan in het meetprotocol opgenomen kunnen worden.

Verschillende indieners en gebruikers van DRD-/DRT-lijsten gaven aan dat verkennende gesprekken met de TCT meer duidelijkheid kunnen geven over de manier waarop spuittechnieken getest moeten worden en dat zo op voorhand gesproken kan worden over benodigde aanpassingen van het protocol of aandachtspunten in de uitvoering van het protocol. Deze overleggen worden erg gewaardeerd. Bij de technische adviespool (TAP), een soortgelijke commissie als de TCT in een ander vakgebied, waar gekeken wordt naar emissiefactoren van staltechnieken, is het voor indieners (nog) geen mogelijkheid om vooraf met de commissie/adviespool (de TAP) te overleggen. Dit wordt bij stalemissies regelmatig benoemd als knelpunt en verbeterpunt. Zie bijvoorbeeld het adviesrapport 'Een nieuw systeem van stalbeoordeling'¹⁰. Ook bij de European Food Safety Authority (EFSA) wordt het vanaf maart 2021 mogelijk om voor indiening van een novel food dossier eerst te overleggen met de EFSA om zo het indieningsproces van een dossier soepeler te laten verlopen. Het beantwoorden van vragen vergt echter meer tijd van de TCT-leden en deze gesprekken vooraf waren niet voorzien in de ingeschatte tijdsbesteding van de TCT-leden. Voor sommige leden (vooral voorzitter en secretaris) leidt dit tot extra belasting. Dit proces leidt er echter toe dat de kans op aanvullend onderzoek en vragen aan de indiener niet nodig zijn en de procedure sneller kan worden doorlopen. Dit is prettig voor de TCT, maar ook van groot belang voor de indieners.

Een aantal indieners gaven aan dat zij het gevoel hebben dat spuittechnieken en spuitdoppen worden onderzocht op driftreductie ten opzichte van een relatief oude referentietechniek/referentiedop. Deze stakeholders zien graag dat er een keer kritisch wordt gekeken naar de referentietechniek en of deze nog voldoet aan de hedendaagse eisen als standaard voor het onderzoek. Zij gaven aan dat ook een referentietechniek mee moet gaan met de tijd. Dat daarmee de standaard verandert en ook alle spuittechnieken en -doppen op de lijst opnieuw moeten worden bemeten is een groot nadeel.

Op dit moment worden in het meetprotocol en in de beoordeling de handhaafbaarheid rondom het gebruik van een spuittechniek niet meegenomen. De handhavers die deelnamen aan de evaluatieworkshop zouden graag zien dat dit punt ook wordt opgenomen in de protocollen. Zij zouden graag zien dat de metingen gedaan worden op een soortgelijke manier als dat de spuittechniek in het veld wordt gebruikt. De spuittechniek moet dan dus getest worden bij een reële druk en spuitboomhoogte. Dit zou gedaan moeten worden om te voorkomen dat ondernemers de spuittechniek anders dan de geteste wijze gebruiken en daardoor in overtreding zijn.

Adviseurs die de DRD-/DRT-lijsten gebruiken, geven ook aan dat ze in de toekomst graag zien dat er doelvoorschriften komen. Dus dat een ondernemer zelf kan kiezen welke maatregelen hij neemt om tot een bepaald percentage driftreductie te komen. Voorbeelden van maatregelen zijn: gebruiken van een bepaalde spuittechniek, een teeltvrije zone, het plaatsen van een windhaag, etc. Het is bij zulke doelvoorschriften

¹⁰ Adviesrapport Een nieuw systeem van stalbeoordeling. Hoe verbeteren we het proces voor de beoordeling van emissies in stallen?, Rebel Economics & Transactions bv., 2020.

dan wel van belang dat de TCT bij verschillende combinaties van maatregelen een driftreductieklasse toekent. Op dit moment zijn de meetprotocollen hiervoor nog niet geschikt. Vanuit de handhaving wordt hier niet voor gepleit. Zij vinden dat het hiermee alleen maar complexer wordt. Handhavers pleiten voor meer strengere eisen om de handhaving te versimpelen, bijvoorbeeld een verplichte drukregistratie die van afgelopen week of maand de data beschikbaar houdt.

Aanbevelingen

- m) In afstemming met de Stuurgroep Water kan de focus van de TCT worden uitgebreid met de beoordeling van driftreductie van spuittechnieken die nu nog niet in de bestaande meet- en beoordelingsprotocollen passen. Hiervoor moet de TCT voldoende worden geëquipeerd om deze beoordelingen te kunnen uitvoeren.
- n) In afstemming met de Stuurgroep Water kan in het meetprotocol een toetsing op bruikbaarheid in de praktijk worden opgenomen.
- o) In afstemming met de Stuurgroep Water kan in de functieomschrijving van de TCT een adviesrol worden opgenomen met betrekking tot het voor bespreken van het meetplan met aanvragers. De adviesrol helpt om de procedures te verkorten en is daarmee belangrijk voor indieners. Dit betekent ook dat de TCT hiervoor meer tijd beschikbaar moet krijgen.
- p) De Stuurgroep Water dient de meetprotocollen kritisch te beoordelen en waar nodig dient actualisatie plaats te vinden. Onderzocht kan worden of aanvullende informatie over spuittechnieken zoals bijvoorbeeld modellering opgenomen kunnen worden in het meetplan. Betrek verschillende stakeholders (b.v. (potentiële) meetinstanties, indienende partijen) bij het opstellen van deze protocollen.
- q) De Stuurgroep Water dient het mandaat voor de ontwikkeling en het actueel houden van nieuwe meet- en beoordelingsprotocollen bij een specifieke partij te beleggen. Ontwikkel een procesbeschrijving hiervoor, waarin ook staat hoe de TCT om moet gaan met (iets) afwijkende meetplannen ten opzichte van het meetprotocol. De BOOT kan bijvoorbeeld de partij zijn die opdracht geeft om protocollen te actualiseren en zou protocollen (na advies van de TCT) door de stuurgroep kunnen laten vaststellen.

3.3.2 Langdurige aanvraag- en beoordelingsprocessen

Versillende aanvragen die worden ingediend bij de TCT zijn incompleet of bestaan uit aan elkaar geplakte (tussen)rapportages en literatuurverwijzingen. De TCT moet dan de relevantie beoordelen en kijken of de gebruikte methodes van toepassing zijn voor Nederland. Dit vertraagt het beoordelingsproces. Bij incomplete aanvragen gaat de TCT vaak zelf op zoek naar antwoorden die de aanvrager had moeten leveren. Dit is een tijdrovende taak. De TCT kan zich hier formeler in opstellen en bij vragen of toelichting dit weer terugleggen bij de indiener van een dossier. De TCT beweegt nu al in die richting. De onduidelijkheden zitten veelal in het gedane onderzoek en het onderzoeksrapport. Vragen en antwoorden over de gedane onderzoeken lopen nu van de TCT via de aanvrager naar Wageningen University & Research en vice versa. Dit levert bij iedere mailwisseling vertraging op.

De TCT ontvangt steeds vaker resultaten van driftonderzoeken die in het laboratorium zijn uitgevoerd. Dit zijn erg geavanceerde onderzoeken en bevatten soms modelleringsstudies. Vertaling van deze onderzoeken naar praktijkomstandigheden

buiten op het veld is vaak lastig, wat leidt tot veel vragen en daarmee een lang aanvraagproces. Dit komt mede doordat het gebruik van modellen die drift beschrijven nu niet in de protocollen staat beschreven.

De TCT komt normaal gesproken zes keer per jaar bij elkaar. Als er bij een overleg over een ingediende aanvraag voor het beoordelen van een spuittechniek aanvullende vragen zijn, dan duurt het minimaal weer twee maanden tot een volgend overleg. Vaak wordt er een aantal keer heen en weer geschakeld om aanvullende vragen te beantwoorden. Doordat de TCT officieel relatief weinig bij elkaar komt, vertraagt dit het aanvraag- en beoordelingsproces. Dit jaar is de TCT wel vaker online in overleg gegaan.

Het lange aanvraag- en beoordelingsproces werkt demotiverend voor leveranciers van spuittechnieken. Zij zitten niet te wachten op een lang beoordelingsproces en willen graag snel hun spuittechniek op de markt brengen. Bij afwijkende en innovatieve spuittechnieken duurt het aanvraag- en beoordelingsproces zelfs extra lang. Hier hebben de indieners zelf ook invloed op door het meetprotocol bv eerst met de TCT af te stemmen. Dit schrikt leveranciers af om innovatieve en vaak duurzamere spuittechnieken op de markt te brengen. Het vooraf bespreken van het meetplan met de TCT kan hierin wellicht versnellend werken.

Agrarisch ondernemers die investeren in een nieuwe spuittechniek, willen graag een nieuwe actuele moderne spuittechniek. Deze spuittechniek kan nog ter beoordeling bij de TCT liggen of er moeten nog metingen worden uitgevoerd. Omdat agrarische ondernemers investeren voor de lange termijn is men bereid te wachten op nieuwe spuittechnieken. Gebruikers van spuittechnieken (agrariërs en loonwerkers) ervaren het als erg hinderend dat de aanvraag- en beoordelingsprocessen lang duren en dat de nieuwe spuittechnieken nog niet op de markt komen. Op een gegeven moment moeten ze dan toch beslissen om een oudere spuittechniek te kopen omdat ze geen zicht hebben op de tijd die de beoordeling van nieuwe spuittechnieken nog gaat vragen. Ze lopen zo de kans om te investeren in een mindere spuittechniek omdat de betere nog niet op de DRT-lijst staat. Hier ligt ook een verantwoordelijkheid van de indieners van nieuwe spuittechnieken. Als zij zich vooraf goed oriënteren wat er nodig is voor een snelle beoordeling en als ze het meetplan vooraf bespreken met de TCT kan dit tijd schelen.

Dat beoordelingstrajecten steeds tijdsintensiever worden valt ook op bij de organisaties van de TCT-leden. De organisaties constateren steeds vaker dat een TCT lid aan zijn/haar maximale tijd zit die gereserveerd was voor de TCT. Mogelijk gaat dit in de toekomst leiden tot bezwaren vanuit deze organisaties.

Aanbevelingen

- r) De TCT moet indieners aanmoedigen om bij de start van het indienproces de spuittechniek toe te lichten en het benodigde meetplan te bespreken. De Stuurgroep Water moet hiervoor ruimte scheppen in de taakomschrijving en urenbesteding van de TCT.
- s) De TCT kan op haar website beschrijven hoe het aanvraagproces (welke onderzoeken moeten worden gedaan, hoeveel extra tijd kost een complexe aanvraag) van begin tot eind verloopt met behulp van o.a. simpele teksten en een stroomdiagram. Geef ook aan waar er vertraging kan oplopen en hoe dit kan worden voorkomen of worden aangepakt. Dit zorgt voor verwachtingsmanagement bij indieners van deze complexe aanvragen. Zij weten hierdoor beter waar ze aan toe zijn.

- t) In afstemming met de Stuurgroep Water kunnen meer meetings van de TCT per jaar mogelijk worden gemaakt, bijvoorbeeld 10 in plaats van 6. Hiervoor dient er dan ook meer budget voor vrij te worden gemaakt. Om tijd te besparen kan ook in de toekomst een deel van de meetings standaard online plaatsvinden.

3.3.3 Afhankelijkheid van Wageningen University & Research

Bij alle stakeholders die wij spraken heerst de opvatting dat Wageningen University & Research (WUR) de enige partij is die het onderzoek voor de toetsing door de TCT kan/mag uitvoeren. WUR heeft geen monopolie als het gaat om het uitvoeren van driftonderzoek, onderzoek mag volgens het Activiteitenbesluit ook bij andere instanties worden uitgevoerd. Dit is echter niet bekend bij de aanvragende partijen.

WUR heeft slechts een klein aantal gespecialiseerde onderzoekers die zich met drift bezighouden. Dit gebrek aan onderzoekscapaciteit resulteert in lange wachttijden voor het doen van onderzoek. Verder zijn ze bij WUR afhankelijk van hun testopstelling. Als er onderdelen van deze testopstelling niet werken, levert dit direct vertraging op. Niet alleen duurt het uitvoeren van onderzoek bij WUR lang, de onderzoeken zijn ook erg duur.

Het verdelen van het uitvoeren van driftonderzoek over verschillende onderzoeksinstituten kan sterk bijdragen aan het verkorten van het aanvraag- en beoordelingsproces. Om dit te bereiken moeten aanvragers gestimuleerd worden om bij een ander onderzoeksinstituut het onderzoek te laten uitvoeren. Het lijkt echter moeilijk om andere partijen te interesseren in het opstarten van driftonderzoek. Een oorzaak van dit probleem kan zijn dat andere onderzoeksinstituten weinig/geen ervaring hebben met het uitvoeren van driftonderzoek en/of dat het investeringen vraagt die er met een paar aanvragen per jaar moeilijk uit te halen zijn. Daarnaast kan de onbekendheid met de protocollen een reden zijn dat andere partijen niet geneigd zijn om driftonderzoek uit te gaan voeren.

Het Julius Kühn-Institut (JKI) in Duitsland is mogelijk geen goede partij om onderzoek te laten doen met Nederlandse protocollen. Het JKI wordt betaald vanuit de Duitse overheid. JKI voert daarom alleen het Duitse meetprotocol uit en doet niet standaard extra metingen voor toelating in een ander land. Het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) uit België zou dit wel willen en kunnen doen, eventueel in combinatie met de Universiteit Leuven die modelberekeningen kan doen voor specifieke spuittechnieken. Wellicht kunnen onderzoeksboerderijen (bijvoorbeeld SPNA of Proeftuin Zwaagdijk) een rol spelen om driftreductie te testen.

Aanbevelingen

- u) De TCT kan, in samenwerking met het ministerie van I&W en de Unie van Waterschappen, een workshop organiseren voor potentiële partijen die driftonderzoek kunnen uitvoeren. Presenteer hier een uitgewerkte businesscase voor het uitvoeren van een driftonderzoek. Nodig hierbij ook andere partijen bij uit zoals bijvoorbeeld de indieners. Zo kan de workshop meteen als een match-making fungeren.
- v) In afstemming met de Stuurgroep Water kunnen mogelijke stimulansen worden geïnventariseerd voor derde partijen om in driftreductie-onderzoek te stappen.

- w) De TCT kan op een website mogelijke partijen benoemen die het driftonderzoek kunnen uitvoeren. Hierdoor kunnen aanvragers van nieuwe spuittechnieken (of spuitdoppen) deze partijen beter vinden.

3.3.4 Internationale afstemming

Bij het indienen van een aanvraag is het voor de aanvrager mogelijk om driftonderzoeksresultaten aan te leveren van onderzoeken die in het buitenland hebben plaatsgevonden. De aanvrager moet dan kunnen aantonen waar het meetprotocol afwijkt van het Nederlandse meetprotocol en wat dit voor gevolgen heeft. Ook moeten zij onderbouwen of de omstandigheden tussen het buitenlandse onderzoek vergelijkbaar is met de omstandigheden van Nederlands onderzoek. Dit wordt als zeer lastig ervaren door aanvragers. Ook de TCT vindt het lastig om deze buitenlandse onderzoeken te beoordelen en kan vaak niet goed duiden hoe de buitenlandse resultaten op de juiste manier kunnen worden vertaald naar de Nederlandse omstandigheden. Hierdoor is het moeilijk om spuittechnieken die in het buitenland zijn onderzocht een plek op de DRT-lijst toe te wijzen.

Internationale harmonisatie of erkenning van onderzoeksresultaten is lastig. Voor spuitdoppen uit Duitsland en het Verenigd Koninkrijk worden de resultaten van de driftonderzoeken meestal geaccepteerd. Voor spuittechnieken zijn er echter te veel verschillen tussen de onderzoeksmethoden waardoor de resultaten niet zomaar kunnen worden overgenomen. Dat er verschillen zijn tussen de onderzoeksprotocollen in de diverse landen, heeft te maken met onder andere verschillende gebiedssamenstellingen. In Nederland hebben we veel oppervlaktewater en relatief kleine percelen ten opzichte van buurlanden, grote teeltvrije zones (10-15 meter) zijn hierdoor niet mogelijk. Hierdoor zijn de regels met betrekking tot spuiten van gewasbeschermingsmiddelen in Nederland strikter vergeleken met onze buurlanden. Een mogelijke oplossing is om onderzoek dat in het buitenland wordt uitgevoerd ook te testen volgens het Nederlandse protocol. Hiermee wordt voorkomen dat er een vertaalslag moet worden gedaan op de resultaten of dat het onderzoek nogmaals in Nederland moet worden uitgevoerd. In Duitsland is dit echter lastig, omdat het onderzoeksinstituut JKI, dat in Duitsland de onderzoeken uitvoert, wordt gefinancierd door de overheid (zie 3.3.3).

Er is in het verleden een ISO-norm geformuleerd voor het meten van drift(reductie) om te zorgen voor betere internationale harmonisatie van onderzoek. Een ISO-norm is echter een internationale norm, waar landelijk van mag worden afgeweken. Dit gebeurt in Duitsland, België en ook in Nederland. Om het hele proces rondom onderzoek Europees te harmoniseren is het ook mogelijk om een CEN-norm op te stellen. De norm verplicht de landen die deze ondertekenen, hun nationale meetprotocollen uit te faseren. Dit is een belemmering voor het samenwerken naar een dergelijk geharmoniseerd protocol.

Om ervoor te zorgen dat onderzoeken die in buitenland worden uitgevoerd toch sneller kunnen worden goedgekeurd kan het helpen om overzicht te maken van de meetprotocollen in een aantal landen en per land de benodigde aanvullende onderzoeken te noteren. Voor een aanvrager geeft dit een makkelijk overzicht welke aanvullende onderzoeken hij in het buitenland of in Nederland moet laten uitvoeren als hij een spuittechniek heeft laten testen in het buitenland. Ook voor de TCT kan een dergelijk overzicht helpen om te checken of bij een aanvraag de juiste onderzoeken zijn uitgevoerd.

Aanbevelingen

- x) In afstemming met de Stuurgroep Water kan geïnventariseerd worden welke onderdelen van een meetonderzoek verschillen tussen landen. Stel vanuit de

inventarisatie een praktische handleiding op waarin beschreven wordt welke extra onderzoeken een indiener moet aanleveren als een spuittechniek in het buitenland is getoetst. Publiceer dit op de website. Dit schept duidelijkheid voor aanvragers die een spuittechniek in het buitenland willen laten onderzoeken. Dit sluit aan bij aanbeveling w.

- y) Maak een lijst voor indieners waarin de voor- en nadelen van toetsing in bepaalde landen worden beschreven. Publiceer dit op de website. Dit sluit aan bij aanbevelingen w en x.
- z) Probeer met het ILVO uit België of JKI uit Duitsland een samenwerking op te starten voor beoordeling van spuittechnieken voor de Nederlandse markt. Mogelijk kan ook meer interesse worden gewekt bij specifieke onderzoeklocaties in Nederland. Dit sluit aan bij aanbeveling u.

3.3.5 Beoordelingsproces nieuwe aanvragen

TCT-leden geven zelf aan dat zij het lastig vinden dat ze geen expert judgement in kunnen schakelen als zij niet uit een beoordeling komen. Het ontbreekt de TCT aan financiële middelen om een expert in te schakelen. Daarnaast zijn experts schaars, ze zijn of betrokken vanuit de WUR bij het onderzoek of het zijn internationale experts die niet goed op de hoogte zijn van de Nederlandse protocollen voor het onderzoek.

Aanvragers vinden het logisch dat de sector vertegenwoordigd is in de TCT. Ze vinden het echter niet eerlijk dat LTO/NFO en Fedecom de mogelijkheid hebben om bij aanvragen vanuit hun achterban een toelichting te kunnen geven. Aanvragers zouden graag zien dat of iedereen een toelichting mag geven op de aanvraag bij de TCT of niemand.

Mogelijke belangenverstremgeling wordt genoemd als een potentieel risico, omdat er partijen in de TCT zijn vertegenwoordigd waarvan de achterban ook spuittechnieken of -doppen laat beoordelen. Het vrijwillig onthouden van stemming bij een dergelijke beoordeling is een minimale regeling. Beter zou het zijn als vertegenwoordigers van de achterban bij een beoordeling alleen op verzoek van de rest van de commissie toelichting geven en dat zij zich standaard bij de stemming dan onthouden van een stem. In het beoordelingsprotocol kan deze werkwijze worden vastgelegd. Indieners pleiten ervoor om überhaupt aan iedere indiener de mogelijkheid te geven om bij de eerste bespreking van het dossier een toelichting te kunnen geven en/of vragen te beantwoorden.

Aanbevelingen

- aa) In afstemming met de Stuurgroep Water kan een lijst opgesteld worden van experts die de TCT kunnen ondersteunen bij het bij het beoordelen van complexe aanvragen. Zorg voor budget om deze adviseurs te kunnen inhuren. Het inhuren van een expert kan ervoor zorgen dat het beoordelingsproces wordt versneld.
- bb) In afstemming met de Stuurgroep Water kan het beoordelingsprotocol worden herzien door indieners de mogelijkheid te geven bij de eerste bespreking van hun spuittechniek/spuitdop toelichting te mogen geven en vragen te kunnen beantwoorden. Dit geeft meer draagvlak voor het proces. Dit is een aanvulling op het voorbespreken van het meetplan uit aanbeveling r.
- cc) De Stuurgroep Water kan het beoordelingsprotocol aanscherpen om zo het beeld van mogelijke belangenverstremgeling te voorkomen. Dit kan door vertegenwoordigers van een betreffende spuittechniek/-dop uit te sluiten van

stemrecht bij een dossier vanuit hun achterban. Een andere optie is de manier waarop dit bij de Technische Advies Pool (TAP) voor de emissiebeoordeling van stallen is geregeld. Hier neemt de belanghebbende partij niet deel aan het beoordelings- en stemproces.

3.3.6 Weerstand voor registratie driftreductieklasse

Meerdere spuittechniekleveranciers kunnen een bepaalde spuittechniek leveren. Maar wie vraagt de registratie van de driftreductie aan? Dit is een kostbaar proces en als een fabrikant het financiert, profiteren anderen daarvan. Er is weerstand om de registratie te betalen als anderen daar ook van profiteren. Gezocht moet worden naar een oplossing, want de huidige praktijk leidt ertoe dat nieuwe innovatieve spuittechnieken langzamer op de markt komen.

Aanbeveling

dd) De TCT kan goedgekeurde spuittechnieken op de DRT-lijst te vermelden met daarbij ook de naam van de fabrikant. Iedere fabrikant moet dan de beoordelingsprocedure door, voordat de spuittechnieken gebruikt mogen worden. Dit zou een gezamenlijke indiening kunnen stimuleren.

3.4 Communicatie van de resultaten

Nieuwe aanvragen voor spuittechnieken/spuitdoppen worden door de TCT professioneel afgehandeld. Vanuit het secretariaat worden de aanvragers goed op de hoogte gehouden over de stand van zaken, aldus de TCT zelf. Ook het adviesrapport na de goedkeuring wordt helder opgeschreven. Dit rapport wordt snel na de goedkeuring opgesteld en naar de aanvrager opgestuurd.

Ook al gaat het vaststellen van adviezen tijdens de vergaderingen van de TCT deskundig en worden de aanvragers goed op de hoogte gesteld, het is voor aanvragers regelmatig niet duidelijk hoe de besluitvorming tot stand is gekomen. Zij pleiten voor meer transparantie over de besluitvorming. Met name als het gaat om een afwijzing dan vraagt men zich af hoe de TCT tot dit besluit is gekomen. De TCT mag dan meer in detail treden waarom een spuittechniek/-dop is afgewezen of welke extra data nodig is om de spuittechniek/-dop beoordeeld te krijgen.

Nadat de TCT-commissie tot een positief oordeel is gekomen over de juistheid van het driftonderzoek voor de nieuwe spuittechniek/-dop wordt deze nieuwe spuittechniek/-dop op de juiste plek op de DRT-lijst of DRD-lijst geplaatst. Deze lijsten zijn te vinden op www.helpdeskwater.nl. Ook wordt er via een persbericht gecommuniceerd welke nieuwe spuittechnieken en -doppen op de lijst zijn geplaatst. De DRT- en DRD-lijsten worden over het algemeen makkelijk gevonden op de website, de lijsten zijn zelfs de meest bekeken pagina's op de website. Toch zijn veel indieners en gebruikers van de lijsten regelmatig niet op de hoogte van het feit dat er een nieuwe lijst is gepubliceerd of dat de lijst aangepast is.

Adviseurs van agrarisch ondernemers gaven aan dat zij aannemen dat een agrarisch ondernemer niet goed op de hoogte is van wat er speelt bij de TCT. Adviseurs zouden zelf wel graag meer op de hoogte gehouden willen worden over de lopende zaken die bij de TCT liggen. Zij zouden graag updates ontvangen over welke spuittechnieken/-doppen er onderzocht worden en welke spuittechnieken/-doppen binnenkort van de DRT- en DRD-lijsten worden gehaald. Men heeft nu de indruk dat ze niet weten of en wat er verandert op de lijsten (behalve nieuwe toevoegingen, die worden gecommuniceerd) en dat ze dat zelf moeten ontdekken. Een signaalfunctie hiervoor zou helpen. Ook zouden zij beter op de hoogte willen zijn van de rol en de taken van

de TCT. Dit helpt hun om goed advies te geven, maar ook om de context waarom spuittechnieken en spuitdoppen wel/niet zijn goedgekeurd beter uit te leggen.

Voor adviseurs en controleurs zou een mobile applicatie (app) een uitkomst kunnen bieden om snel te checken of een bepaalde spuittechniek of spuitdop juist wordt gebruikt of gebruikt kan worden. Wanneer het gewas, de spuittechniek en de spuitdoppen worden ingevoerd zou de aanvullende informatie beschikbaar kunnen komen over de toegestane toepassing (zoals teeltvrije zone, toegestane druk, spuitboomhoogte). Eventuele aanvullende eisen uit het wettelijk gebruiksvoorschrift van een middel kunnen hierin ook worden opgenomen. Deze app schijnt al in ontwikkeling te zijn, maar men is daar niet van op de hoogte.

Aanbeveling

- ee) De TCT kan bij een afwijzing duidelijker communiceren waarom de spuitdop/-techniek is afgewezen en wat een indiener moet aanpassen en/of aanleveren om de spuitdop/-techniek goedgekeurd te krijgen.
- ff) De TCT kan duidelijk communiceren wanneer er nieuwe spuitdoppen en spuittechnieken op de lijst zijn geplaatst en wanneer de lijst is opgeschoond of aangepast. Een manier om dit te doen is dat personen zich in kunnen schrijven voor automatische updates/nieuwsberichten. Zodra de lijst wordt aangepast krijgen alle inschrijvers een e-mail waarin de veranderingen worden weergegeven. Ook kan de ontwikkeling van een app worden overwogen.
- gg) Aan indieners kan worden gevraagd door de TCT om meer terughoudend te zijn in het ventileren van driftreducties van nieuwe spuittechnieken waarvan de driftreductie nog niet door de TCT is vastgesteld. Hiermee kunnen de verwachtingen over het beschikbaar komen van de spuittechnieken en de plaatsing op de lijst beter gemanaged worden.
- hh) De Stuurgroep Water kan op een duidelijke plaats communiceren over de rol en taken van de TCT en hoe dit gekoppeld is aan het beleid en aan andere regelgeving en gremia, zoals de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en de rol van het Ctgb. Dit sluit aan bij aanbevelingen b en c.

3.4.1 DRT- en DRD-lijsten

De DRT- en DRD-lijsten zijn goed vindbaar op de website van www.helpdeskwater.nl. Algemeen genomen zijn de lijsten duidelijk. Echter adviseurs en controleurs die regelmatig de lijsten gebruiken hebben een aantal opmerkingen op de lijsten. Zo geven zij aan dat het voor sommige spuitdoppen en spuittechnieken onduidelijk is waarom deze op de lijst staan. Voor afwijkende spuitdoppen en spuittechnieken zouden zij graag een beschrijving willen waarom ze zijn goedgekeurd. Ook staan bij sommige spuittechnieken een beschrijving die niet duidelijk is, er is echter niet aangegeven om welke spuittechnieken dit gaat. Voor sommigen spuitdoppen op de DRD-lijst komt de notatie niet overeen met de notatie van de fabrikant, dit zorgt voor extra uitzoekwerk wanneer spuitdoppen besteld moeten worden.

Overigens is er waardering dat de TCT snel werk maakt van aangegeven fouten in de DRT- en DRD-lijsten. De TCT past de lijsten dan snel aan.

Tot slot wordt er aangegeven dat het prettig zou zijn om in de lijsten duidelijker te noteren wanneer de houdbaarheid van de spuitdop afloopt. De spuitdoppen verdwijnen regelmatig van de lijst omdat de houdbaarheid van de mal, waarmee de spuitdoppen worden gefabriceerd, is afgelopen en niet op tijd opnieuw is aangevraagd. Een spuitdop krijgt een termijn van 5 jaar op de DRD-lijst, daarna moet de fabrikant (beperkte) nieuwe

gegevens aanleveren. En als de fabrikant zijn mal aanpast dat moet er volledig nieuw onderzoek gedaan worden. Wanneer de houdbaarheidstermijn van de mal is verlopen, mag de spuitdop niet meer op de DRD-lijst staan. Vanuit de adviseurs en controleurs wordt aangegeven dat zij graag zien dat de TCT fabrikanten van spuitdoppen proactief benaderd, wanneer de houdbaarheid van de spuitdoppen afloopt. Dit voorkomt dat spuitdoppen plotseling van de DRD-lijst verdwijnen.

Aanbeveling

- ii) De TCT kan in de DRD-lijsten de verloopdata van de specifieke spuitdoppen aangeven, zodat men meer inzicht heeft van de houdbaarheid van bepaalde spuitdoppen.

- jj) De TCT kan de fabrikanten van spuitdoppen actief benaderen als de houdbaarheid van de mal van de spuitdop afloopt. Dit voorkomt dat er spuitdoppen plotseling van de lijst worden afgehaald. Hier ligt ook een verantwoordelijkheid bij de fabrikanten zelf.

4. Conclusies

De Technische Commissie Techniekbeoordeling (TCT) is een technische beoordelingscommissie en bestaat uit deskundigen vanuit onder andere de overheid, het (landbouw)bedrijfsleven en de wetenschap. De TCT beoordeelt of onderzoek dat is uitgevoerd om een spuittechniek of spuitdop in te delen in driftreductieklassen op de juiste wijze is uitgevoerd en aan de eisen van het meetprotocol voldoet. Bij een positieve beoordeling wordt de spuittechniek of spuitdop door de TCT op de DRT- of DRD-lijsten gezet.

Er is een goede samenwerking binnen de TCT en er wordt gezamenlijk geprobeerd om de lengte van de beoordelingsprocedure zo beknopt mogelijk te houden. Sterk punt is dat er ook flexibiliteit is om vragen van indieners, ook voordat de aanvraag is ingediend, te beantwoorden. Dit helpt om de procedure kort te houden. De bereidheid van de TCT tot overleg en de bereikbaarheid van de TCT-leden wordt sterk gewaardeerd door de indieners en adviseurs. De huidige systematiek met het registreren van lijsten met spuitdoppen of spuittechnieken met bepaalde driftreductieklassen wordt als goed werkbaar ervaren.

Vanuit de TCT en vanuit verschillende groepen stakeholders zijn aandachtspunten voor verbetering aangedragen.

De verbeterpunten hebben vooral betrekking op de volgende onderwerpen:

- Het mandaat en de juridische verankering van de TCT. Aanbeveling is om de doelen, taken en samenstelling van de TCT te formaliseren door deze zaken te laten accorderen door de Stuurgroep Water;
- Formalisering van de selectie en benoeming van leden van de TCT en de inhuur van eventuele externe adviseurs;
- Het beoordelingsprotocol en de handelswijze die gevolgd moet worden bij spuittechnieken die niet met de huidige meetprotocollen gemeten kunnen worden;
- Het ontbreken in het meet- en beoordelingsprotocol van een toetsing of de ingediende spuitdop/-techniek ook in de praktijk gebruikt kan worden zoals beschreven in het dossier;
- Aanpassingen van het meetprotocol om nieuwe spuittechnieken te kunnen meten;
- Intensievere communicatie tussen indiener en TCT vooraf en tijdens het beoordelingsproces;
- Meer toelichting voor de aanvrager bij een afwijzing van of vraag om aanvullende informatie over een spuittechniek of -dop door de TCT;
- De lange doorlooptijd van de beoordeling van spuittechnieken;
- De perceptie dat alleen Wageningen University & Research metingen voor de beoordeling van de TCT kan uitvoeren. Het zou goed zijn als meer onderzoekslocaties de driftreductie van spuittechnieken en spuitdoppen kunnen meten;
- Betere communicatie over de rol van de TCT, nieuwe ontwikkelingen en de verbinding met andere gremia.

Bijlage 1. Bijvangst

Gedurende de workshops zijn er verschillende commentaren gekomen op processen die slechts zijdelings met de TCT te maken hadden. Omdat deze zaken wel belangrijk kunnen zijn voor het gewasbeschermingsbeleid, maken we hier melding van enkele aandachtspunten die de revue passeerden.

Drukregistratie

Handhavers geven aan dat er soms onduidelijkheden zijn over de te handhaven druk in relatie tot de spuitdoppen en de teeltvrije zone. Voor het makkelijker handhaven pleiten ze voor verplichte drukregistratie op iedere spuit. Daarnaast zou een spuit deze informatie van de laatste maand moeten opslaan, zodat er meer kans is dat achteraf de controle kan plaatsvinden. Nu wordt de data maar 1 uur opgeslagen. Na dat uur kan je weer gerust verder indien je een overtreding had begaan. Het bewijs is dan gewist.

Aanbeveling

- kk) De TCT dient in afstemming met de Stuurgroep Water de bestuurlijke afspraken over het gebruik van alternatieven voor drukregistratie nog eens tegen het licht te houden met het oog op de handhaving. Handhavers pleiten voor een verplichte registratie van de spuitdruk voor alle spuittechnieken, die ook voor langere tijd terug te zien is.

Twijfel over effectiviteit

Bij de toelating van een middel door het Ctgb wordt uitgegaan van een bepaalde spuittechniek. Bij de beoordeling van het middel wordt in het begin van het beoordelingsproces de werkzaamheid gemeten bij een bepaalde toedieningstechniek. Wanneer later blijkt dat om bijvoorbeeld ecotoxicologische redenen de driftreductie groter moet zijn, dan wordt dit opgenomen in de instructies op het etiket. Het effectiviteitsonderzoek wordt echter niet opnieuw gedaan met de nieuwe emissiereductievoorschriften. Hierdoor is het mogelijk dat de werkzaamheid bij toediening middels de spuittechniek met de grotere driftreductie, niet zo hoog is als in het begin is aangenomen. Dit kan leiden tot twijfel of je met de voorgeschreven spuittechniek-dop combinatie met een hoog percentage driftreductie ook een goede effectiviteit behaalt.

Aanbeveling

- ll) De Stuurgroep Water dient met het Ctgb en gewasbeschermings-middelenproducenten te bespreken in welke mate de twijfel bij wettelijke gebruiksvoorschriften terecht zijn en hoe de effectiviteit geborgd kan worden en/of de twijfel hierover kan worden weggenomen.

Bijlage 2. Namen deelnemers

Deelnemers workshops

TCT-Leden

Bert van den Bosch	Waterschap Zuiderzeeland
Corine Baltus	Rijkswaterstaat
Marcel van der Weijden	Rijkswaterstaat
Jaco van Bruchem	NFO
Theo Vulink	Fedecom
Henk Langel	Waterschap Vechtstromen
Jan Willem Hofstee	ZZP (voormalig Wageningen University & Research)
Marcel Wolfert	Waterschap Rivierenland

Indieners van technieken

Hendrik Hol	Hol Spraying Systems
Doeko Blaauw	Agrifac Machinery B.V.
Roel van Veen	MagGrow
Jack Thibaudier	Homburg Holland
Philip Lenaers	TeeJet Technologies
Adriaan van de Ven	Agricult B.V.
Rick Sijs	GreenA B.V.
Peter van 't Westeinde	ZLTO

Adviseurs die gebruik maken van DRT- en DRD-lijsten

Thijs Sijtsma	Profytodsd
Ronald Ringoot	Weevers
Hans Hoogland	Lemken
Leendert Jan Onnes	NAJK
Herman Krebbers	Delphy

Beleid

Ronald van Lubek	NVWA
Petra Geenen	Ctgb
Maurice Steinbusch	Cumela
Johan Buis	CZAV
Anneke van Dijk	LTO Nederland

Handhaving en controleurs

Piet Vessies	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Ibo Vaatstra	Waterschap Noorderzijlvest
Peter Strijbosch	NVWA (<i>geïnterviewd</i>)

Geïnterviewde personen

Niels Lenting	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Jan van der Zande	Wageningen University & Research (Wageningen Plant Research)
David Nuytens	ILVO instituut België
Albert Winkel	Wageningen University & Research (Wageningen Livestock Research)
Gillian Herpers	NEN
Fred Stouthart	Omgevingsdienst Brabant West

Schriftelijk feedback aangeleverd

Luc Remijn	Delphy (adviseur die DRT- en DRD-lijsten gebruikt)
Robert Stokman	Akkerbouwer (adviseur die DRT- en DRD-lijsten gebruikt)